

ירמיהו יט

ירמיהו מתבקש להיכנס לחנות הקדרים, על מנת לקנות לו בקבוק של חרס. הוא פונה אל זקני העם ואל זקני הכהונה. בכוונה לשכנע אותם כראשי העם וכמנהיגיו להכיר בסטייה של עבודת האלילים, שהלכה והחמירה עד כדי הקרבת הבנים ללועו של אליל האש כמו התמוז, או המולך, הידוע לשמצה.

המקום, בו מצוי בית היוצר הנזכר, הוא אזור התעשייה של ירושלים שלייד שער החרסית (הכינוי הזה ניתן לשער, על שם החרסים, שעובדו שם או על שם שברי החרס, שנפסלו ושנשפכו אל האשפות, והביוב של העיר). השער נקרא היום שער האשפות.

{ לא נוהגים נכון מי שמכנה את הזבל הביתי אשפה, צריך לומר אשפות, כי אשפה בלשוננו היא התלי של החצים, שנשא הלוחם. }

מן הכתוב עולה שהמנהיגים האלה, הזקנים, אין משמעותם אנשים בני גיל מתקדם, אלא הנושאים תפקידי מנהיגות. הם לא שמעו בקולו של ירמיהו הנביא ואז הוא מפנה את דברי ה' אל המלכים העומדים בראש העם ואל העם הנתון למרותם, המצוי תחת שלטונם.

*(במדיחותה אפשר לומר, צד דרך המדרש, לקן
ראשי תיבות: "לה קנה נשיאות").*

וְאָמַרְתָּ, שָׁמְעוּ דְבַר-ה', מַלְכֵי יְהוּדָה, וַיֹּשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם; כֹּה-אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הַנְּנִי מִבְּיַד רָעָה עַל-הַמָּקוֹם הַזֶּה, אֲשֶׁר כָּל-שְׁמֵעָה, תִּצְלַנָּה אֲזָנָיו. יַעַן אֲשֶׁר עֲזַבְנִי, וַיִּנְכְּרוּ אֶת-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּקְטְרוּ-בּו לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֲשֶׁר לֹא-יַדְעוּם הַמָּה וְאֲבוֹתֵיהֶם, וּמַלְכֵי יְהוּדָה; וּמָלְאוּ אֶת-הַמָּקוֹם הַזֶּה, דָם נְקִים. וַבְּנוּ אֶת-בָּמֹת הַבַּעַל, לְשָׂרֵף אֶת-בְּנֵיהֶם בְּאֵשׁ--עֲלוֹת לַבַּעַל: אֲשֶׁר לֹא-צוֹיְתִי וְלֹא דְבַרְתִּי, וְלֹא עֲלֵתָה עַל-לִבִּי."

איך זה עולה על דעתו של העם, לזרוק ילדיהם ללוע האש האלילי. איזו סטייה נוראית ומגעילה ומעליבה את הנביא, עד כדי שפל כזה הגיעו באיוולתם.

וזה מצדיק את מה שיביא ה', בלשון הנבואה, על החוטאים, על העם כולו, על מנהיגים ועל המון העם. המכה תהיה כל כך אנושה עד כי השם, של המקום המוכה, יהפך לגנאי: עיר התפת או גיא ההרגה.

עיר מופת הופכת לעיר תופת, וגיא בן-הינום - לגיא ההרגה.

הבקבוק שיקח הנביא נועד לסמל את ההרס והריקון..

" וּבִקְתִּי אֶת-עֵצַת יְהוָה וִירוּשָׁלַם, בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וְהַפְּלֵתִים בַּחֶרֶב לִפְנֵי אֵיבֵיהֶם, וּבִיד מִבְּקָשֵׁי נַפְשָׁם; וְנָתַתִּי אֶת-נִבְלָתָם לְמֵאֲכָל, לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבַהֲמַת הָאָרֶץ .
ח וְשָׁמַתִּי אֶת-הָעִיר הַזֹּאת, לְשָׁמָּה וּלְשָׂרְקָה: כָּל עֹבֵר עָלֶיהָ, יִשֶׁם וַיִּשְׂרַק עַל-כָּל-מִכְּתָהּ."

[שורש השם בקבוק בא מן הפועל בקק, ובקותי והורקותי - - - אהפוך את עצת העם לריקה, למבוטלת, לחסרת תוכן. בקבוק הינו מיכל ריק שביר.]

הנביא מצטווה לשבור את הבקבוק (וכמובן להשליך את שבריו לאשפות, שבמקום המצאו של הנביא).

משם עלה הנביא לחצר הר בית ה', כדי לפגוש את העם, את הקהל על מנת שיקשיב לדבריו ללא תיווכם של הממונים:

" כֹּה-אָמַר ה' צְבָאוֹת, אֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הֲנִנִּי מִבֵּי אֵל-הָעִיר הַזֹּאת וְעַל-כָּל-עַרְיָה, אֵת כָּל-הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ: כִּי הִקְשׂוּ אֶת-עַרְפָּם, לְבַלְתִּי שְׁמוֹעַ אֶת-דְּבָרַי."
משחק מלים: עיר, עריה, הרעה, עליה.

[כאן מסתיימת הנבואה על פי הפרקים, שבספרנו, אך הפרק הבא הוא המשך ישיר לעניננו, בו יתואר נסיון אישי קשה שעבר על הנביא.

בדורנו זכינו, מאז התשח-התשכח, שאנו בעצם במכורתנו, בעצמאותנו ובעוצמתנו: סמל של התפתחות מחקר ופיתוח, תורה ומדע, מצד אחד --- ומן הצד השני סמל לקנאה ולשנאה ולעוינות. ה' בעזרנו.

ראויים אנו, מאז ומעולם, למנהיגים מהוגנים המגנים עלינו כצנה, וכסוחרה. לכוח הרתעה בגשם וברוח ונגדיל תורה ונאדירה.

אשרנו, אשרי העם שככה לו.